

Vegetariánství jako společenský fenomén

Vymezení předmětu a cíle výzkumu:

V moderních společnostech západního typu se s větší četností začínáme setkávat s fenoménem vegetariánství a to ne z náboženských důvodů. Oblíbenost tohoto fenoménu v průběhu 20. století klesá a stoupá. V bývalém Československu za doby totalitního režimu byly zastánci této myšlenky a směru stigmatizováni a odsuzováni společností. Tento všeobecný předsudek vycházel ze snahy o vytvoření unifikované společnosti a jakákoli odchylka od Stranou předdefinovaného způsobu životního stylu byla vyhodnocena jako nepřijatelná. (Vaše tvrzení nebo citace? Je argumenty, které ospravedlňují výzkum je třeba podložit). Po pádu železné opony bylo připraveno prostředí pro liberálnější myšlenky a směry, které se od společností uznávaných standardů a norem odchylovaly. V současnosti lidé přistupují k vegetariánství mnohdy z různých důvodů a to jak z náboženských, environmentálních, tak ve snaze demonstrovat osobní postoj ke společnosti a konzumnímu způsobu života. Inklinace k vegetariánství může být také zapříčiněna snahou o zdravý životní styl, nebo prostě jen být „in“.

Výzkum by měl potvrdit nebo vyvrátit možnou souvislost mezi vegetariánstvím a příslušností člověka k jistému sociálnímu statutu, či stavu. Výzkum je veden s předpokladem, že existují určité skupiny, které k vegetariánství mají přirozeně blíže než jiné. To jsou např. studenti či obecně mladí lidé, vrcholoví sportovci, příslušníci určitých náboženských sekt a především lidé s větším kulturním a intelektuálním rozhledem.(pramen)

Identifikace výzkumného problému:

Výzkumným problémem tedy je vztah sociálních stavů a skupin k vegetariánství.

Základní výzkumná otázka:

Existují v dnešní společnosti stavy či skupiny, které více inklinují k vegetariánství?

Odvozené otázky:

Proč stále více a více lidí nejí maso?

Jaké společenské faktory ovlivňují postoj jedince k vegetariánství?

Jaký je vliv výše vzdělání k přístupu k vegetariánství?

Jaký je vztah majoritní populace k minoritním vegetariánským skupinám? (podle formulace základní výzkumné otázky toto není předmětem výzkumu)

Kontext výzkumu:

Původní totalitní společnost se svou snahou o vytvoření unifikované masy, systematicky a účelově vytvářela jednotný životní styl a netolerovala jakékoli odchylky od uznávaného standardu. A z tohoto důvodu neexistuje historický kontext, na který by vegetariánství svými normami a hodnotami mohlo navazovat.(tedy vegetariánství v české společnosti za komunismu neexistovalo?) Dalo by se říct, že vegetariánství je v našem prostředí novinkou a proto přejímá podněty a inspiraci z okolních západních zemí, hinduismu, buddhismu a ostatních východních náboženství, pro které u nás předtím nebyl prostor. Je možno obecně vidět tendenci zemí bývalého sovětského bloku k nápodobě „moderní“ západní kultury a jejího životního stylu.

Vymezení výzkumných konceptů:

Totalitní režim se pokoušel o vytvoření **homogenní beztřídní společnosti**. Po roce 1989 se společnost **diferencuje** a otevírá se vlivům západních zemí (**pluralitní společnosti**) a přejímá její **kulturní vzorce**. Souvislosti s tím přichází do naší společnosti velké množství inspirativních námětů, proudů a myšlenek. Je předpoklad, že těmto vlivům a podnětům jsou více vystaveni příslušníci vzdělanostního **stavu** – studenti, vysokoškolsky vzdělaní jedinci, intelektuální elita. Tento stav je charakteristický **specifickým životním stylem**. Je pravděpodobné, že právě příslušníci těchto stavů přichází pravidelněji do přímé **sociální interakce** s těmito podněty a to buď přímo verbálně, tak i pomocí neverbálních **médií**.

Operacionalizace:

Operacionalizace základních pojmů bude vedena směrem k nalezení sociálních indikátorů dokazujících či vyvracejících souvislost mezi sociálními stavy inklinací k vegetariánství jako sociálnímu fenoménu. Dále nalezení indikátorů míry sociální interakce mezi naší a západní společností.

Totalita:

Ústřední metodologický postulát dialektické sociologie, který říká, že celek se udržuje jen prostřednictvím jednoty funkcí, které jsou plněny jeho částmi. V teorii společnosti tzn., že jednota společnosti se udržuje tím, že členové společnosti plní dílčí funkce, takže členové tak jednak konstituují celek, jednak jsou sami závislí na souhrnu společenských stavů.

- Je možné vyjádřit svůj vlastní názor bez následné perzekuce?
- Jaká jsou společenská a kulturní omezení?
- Je možný mít svůj vlastní životní styl, který se neztotožňuje s životním stylem obecným?

Beztřídní společnost:

Společnost ve které existuje pouze jedna uznávaná sociální třída.

- Působí společnost na první pohled homogenním dojmem?

Diferenciace sociální:

Proces rozdělování a ohraničování dříve homogenních sociálních útvarů, který má za následek vznik vzájemně nezávislých subsystemů společenského pluralismu.

- Působí společnost heterogenním dojmem?
- Existuje ve společnosti více sociálních tříd?

Pluralismus:

Idea hlásající mnohost názorů a jejich soupeření, přičemž žádný z nich není pokládán za ideální.

- Existuje cenzura, do jaké míry?
- Je omezováno právo shromažďovat se a sdružovat se?
- Je umožněno každému vyjádřit svůj vlastní názor?

Vzorce kulturní:

Konfigurace nebo systémy vnitřních vztahů, které dávají dané kultuře vnitřní soudržnost. Základní princip, který kulturám vtiskuje systémový charakter.

- Jaké jsou ve společnosti všeobecně uznávaná pravidla?
- Jaké jsou společné kulturní znaky?

Stavy:

Forma sociální stratifikace společnosti zakotvená zákonem. Skupiny sobě rovných jedinců charakteristické snahou o kolektivní obranu svých práv, privilegií a zájmů a vyznačujících se typickým životním stylem a relativně stejnou výší majetku. Stavy dnes vznikají mezi příslušníky stejné profese, kterým sdružování pomáhá k prosazování kulturních zájmů.

- Jaké jsou ve společnosti skupiny, jež disponují vzájemnou solidaritou?
- Jsou charakteristická místa setkávání jednotlivých skupin?

Styl (životní):

Způsob projevu v myšlení chování a jednání nebo činnosti, který má charakteristické rysy vymezující ho vůči jiným stylům a nevýraznosti vůbec.

- Jaká existují odlišná pojetí přístupu k společnosti a jejich praktikování?
- Co je považováno za zdravý životní styl?
- Je vegetariánství považováno za zdravý životní styl?

Interakce sociální:

Jednání, jehož důsledkem je vzájemné ovlivnění jedinců nebo skupin. Nastává tehdy, jestliže jednání jedné osoby nebo skupiny vyvolá jednání jiné osoby nebo skupiny. Nedílnou součástí je komunikace, předávání informací, verbální i neverbální.

- Jakým způsobem přicházejí jednotlivé skupiny do vzájemného styku?
- Jakým způsobem se jednotlivé skupiny navzájem ovlivňují?
- Jaké možné reálné přístupy k informacím ve společnosti existují?

Médium:

Nástroj komunikace sloužící k reprezentaci nějakého obsahu.

- Odkud získáváme informace?
- Dle jakých kritérií jsou vybírány informační zdroje?
- Jakým způsobem vybíráme autority, od nichž informace přijímáme?

Definice pojmů dle: Jandourek, Jan. 2001. *Sociologický slovník*. Praha. Portál. V textu stačí uvést: Jandourek (2001). Plné bibliografické údaje v seznamu bibliografie).

Zkoumaná populace:

Výzkum není omezen na specifickou skupinu populace. Do zkoumaného vzorku jsou zahrnuti všichni občané starší 15 let, na území České republiky.

Strategie výzkumu a použitá technika sběru dat:

Bude použito srovnávání dvou statistických skupin ve výběrovém dotazníkovém šetření. Navrhujeme 1000 respondentů, který bude reprezentativní pro skupinu občanů starších 15 let.

Dobře vymezené pojmy operacionalizace.

Seznam literatury:

- Nathan, Nobis. 2002. "Vegetarianism and virtue: Does consequentialism demand too little?" Pp. 135-156 in *Social Theory and Practice*, Vol. 28, Tallahassee.
- Mooney, Kim M., Lorenz, Erica. 1997. "The effects of food and gender on interpersonal perceptions" Pp. 639 in *Sex Roles*, Vol. 36, New York.
- Anonymus. "New dietary trends take hold in cities" Pp. 24 in *Beijing*, Vol.38, Peking.
- Walker, Chip. 1995. "Meet the new vegetarián" Pp. 9-12 in *American Demographics*, Vol.17 Ithaca.
- *Tardiff, Andrew*: 1996. "Simplifying the case for vegetarianism" Pp. 299 – 315 in *Social Theory and Practice*, Vol.22 Tallahassee.
- Diehl Hans., Ludingtonová, Aileen., Pribiš, Peter. 2004. *Dynamický Život, Praha, Advent-Orion*.
- Librova, Hana. 1994. *Pestři a zelení : kapitoly o dobrovolné skromnosti*: Brno, Veronica : Hnutí Duha.
- Librova, Hana. 2003. *Vlažní a váhaví : (kapitoly o ekologickém luxusu)* Brno, Doplněk.
- Matějů, Petr., Kreidl, Martin. 1998. "Rekonstrukce sociálního statusu" in *Sociální trendy* 3/1998, Praha, Akademie věd.
- Matějů, Petr. 1998. "Subjektivní přístup: pocit příslušnosti a sdílených hodnot" Pp. 208-213 in *Zpráva o vývoji české společnosti*, Praha, Academia.
- Eagleton, Terry. 2001. *Idea kultury*. Brno, Horst.
- Wallerová, Radka. 2004. "Pojídání masa je jen historická úchylka" Pp.B6, *Mladá Fronta Dnes* 2004-29-11

Citace dle: SOCIAL PSYCHOLOGY QUARTERLY

Poznámky k bibliografii - viz úkol 2.

Zajímavě orientovaný projekt. K zúžení zkoumaného problému by jistě přispěla podrobnější rešerše literatury v další fázi výzkumu.

Hodně štěstí u zkoušky

Daniela Ryšavá

Pracovní tým:

- Martin Drnek
učo: 144289
- Kateřina Drozdová
učo: 156240

